

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.10.1965, sp. zn. 11 To 14/64, ECLI:CZ:NS:1965:11.TO.14.1964.1

Číslo: 14/1966

Právní věta: K výkladu ustanovení § 146 tr. zák. Tuzemec, který řádným způsobem získá při své pracovní cestě v cizině cizí měnu úsporou z diet a takto získanou cizí měnu v cizině použije pro své vlastní účely, nezpůsobuje našemu devizovému hospodářství škodu, takže nemůže v takovém případě spáchat trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 tr. zák. Okolnost, že devizový tuzemec bez povolení ministerstva financí platí jakýmkoliv způsobem v tuzemsku devizovému cizozemci, znamená sice v každém případě porušení zákona o devizovém hospodářství ve znění vyplývajícím ze zákona č. 64/1958 Sb., a to § 6 písm. a), nemusí však vést ke způsobení devizové škody. (Např. pocházela-li koupená věc z Tuzexu). Za účelem objasnění subjektivní stránky trestného činu bude proto třeba při koupi určité věci od cizince rovněž objasnit vztah vědomí kupujícího ke skutkové okolnosti, že předmětná věc byla cizincem dovezena do ČSSR z ciziny.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 29.10.1965

Spisová značka: 11 To 14/64

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Ohrožení devizového hospodářství, Tuzemec devizový

Předpisy: 140/1961 Sb. § 146

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 14/1966 sb. rozh.

K výkladu ustanovení § 146 tr. zák.

Tuzemec, který řádným způsobem získá při své pracovní cestě v cizině cizí měnu úsporou z diet a takto získanou cizí měnu v cizině použije pro své vlastní účely, nezpůsobuje našemu devizovému hospodářství škodu, takže nemůže v takovém případě spáchat trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 tr. zák.

Okolnost, že devizový tuzemec bez povolení ministerstva financí platí jakýmkoliv způsobem v tuzemsku devizovému cizozemci, znamená sice v každém případě porušení zákona o devizovém hospodářství ve znění vyplývajícím ze zákona č. 64/1958 Sb., a to § 6 písm. a), nemusí však vést ke

způsobení devizové škody. (Např. pocházela-li koupená věc z Tuzexu). Za účelem objasnění subjektivní stránky trestného činu bude proto třeba při koupi určité věci od cizince rovněž objasnit vztah vědomí kupujícího ke skutkové okolnosti, že předmětná věc byla cizincem dovezena do ČSSR z ciziny.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 29. 10. 1965 – [11 To 14/64.](#))

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 18. srpna 1965 sp. zn. 1 T 11/65 byli obžalovaní A a B uznáni vinnými trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. Obžalovaný A byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody na 10 měsíců, obžalovanému B byl uložen trest propadnutí věci, a to magnetofonu zn. Grundig TK 46.

Obžalovaný A byl napadeným rozsudkem uznán vinným za to, že v době přesně nezjištěné od roku 1963 až do počátku roku 1965 převážně v Praze 1 a jinde zakoupil za účasti K od cizích státních příslušníků cizí valuty, od L postupně 300 US dolarů za částku 10 800,- Kčs, za účasti N 10 anglických liber za částku 1000,- Kčs a neoprávněně vyvezl z ČSSR do západního Berlína nejméně 6 US dolarů, 100 rakouských šilinků a částku 3150,- Kčs a do ČSSR nedovezl a prostřednictvím SBČs nesměnil 500 marek NDR, čímž způsobil našemu devizovému hospodářství celkovou škodu 16 528,69 Kčs, z čehož sám způsobil devizovou škodu v částce 4728,69 Kčs a podílel se na způsobení devizové škody v částce 11 800,- Kčs. Toto jednání obžalovaného Městský soud posoudil jako trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák.

Obžalovaný B byl uznán vinným trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., spočívajícím v tom, že v době přesně nezjištěné koncem roku 1962 v Praze v rozporu s platnými devizovými předpisy koupil od cizího státního příslušníka M magnetofon zn. Grundig TK 46, za který mu zaplatil 10 000,- Kčs v hotovosti.

Proti tomuto rozsudku podali odvolání obžalovaní A a B, a to oba do výroku o vině, obžalovaný B též do výroku o trestu. Městský prokurátor podal odvolání do výroku o trestu u obžalovaného A.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze u obžalovaného A v celém rozsahu a uznal jej vinným, že v době přesně nezjištěné od roku 1963 do počátku roku 1965 převážně v Praze 1 i jinde zakoupil za účasti K od cizích státních příslušníků cizí valuty, a to 300 US dolarů za částku 10 800,- Kčs, 10 anglických liber šterlinků za částku 1000,- Kčs a neoprávněně vyvezl z ČSSR do západního Berlína nejméně 6 US dolarů, 100 rakouských šilinků a částku 3150,- Kčs, čímž způsobil našemu devizovému hospodářství celkovou škodu 15 020,89 Kčs, tedy způsobil devizovému hospodářství větší škodu tím, že jednal proti předpisům o devizovém hospodářství,

Čímž spáchal

trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. a uložil mu za to trest odnětí svobody na deset měsíců, který s ohledem k přijaté záruce společenské organizace podmíněně odložil na dobu dvou roků. Odvolání městského prokurátora, podané v neprospěch obžalovaného A zamítl jako nedůvodné.

K odvolání obžalovaného B zrušil Nejvyšší soud rozsudek Městského soudu ohledně tohoto obžalovaného v celém rozsahu a Městskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako odvolací přezkoumal napadený rozsudek i řízení mu předcházející v rozsahu uvedeném v § 254 tr. ř., přičemž shledal, že odvolání městského prokurátora a obviněného B bylo

shledáno zcela důvodným.

Odvolací soud při přezkoumávání věci vycházel v podstatě ze skutkového stavu, který byl soudem prvního stupně správně v rozsudku zjištěn.

Městský soud správně v odůvodnění poukázal na to, že obžalovaný A porušil zjištěným jednáním jednotlivá ustanovení zákona o devizovém hospodářství č. 107/1953 Sb. ve znění vyplývajícím ze zákona č. 64/1958 Sb., a to takovým způsobem a v takovém rozsahu, že devizovému hospodářství vznikla větší škoda, za kterou je nutno považovat devizovou škodu v částce 4000,- Kčs. Pokud jde o výši devizové škody, vycházel Městský soud z plné výše částek čs. peněz, které byly devizovými cizozemcům za nakoupené valuty zaplacený. Tento způsob stanovení výše devizové škody je třeba v tom případě považovat za správný. Pro výpočet devizové škody je rozhodující, jak devizový tuzemec se získanými valutami naloží. Pokud devizový tuzemec nakládá s nezákonně nakoupenými cizími valutami tak, že se nedostaly do dispozic příslušných československých orgánů, nebo hrozilo konkrétní nebezpečí úniku cizích valut mimo potřeby našeho devizového hospodářství, takže cizí valuty nemohly sloužit potřebám našeho národního hospodářství, pak je devizovou škodou celá peněžitá částka, vyplacená cizinci v rámci protiprávního nákupu cizích valut. V tomtéž smyslu je třeba posuzovat vznik devizové škody při protiprávním vývozu československých peněz do ciziny a jejich směnu v cizině za cizí valuty, neboť za vyvezené československé peníze se nedostává našemu devizovému hospodářství příslušné devizové protihodnoty. Tak tomu bylo v projednávaném případě u všech obžalovaných, včetně obžalovaného A, který kupoval cizí valuty, které buď sám vyvážel, případně je obstarával pro jinou osobu, o níž věděl, že je bude vyvážet do ciziny.

Městský soud však pochybil, pokud za součást porušování devizových předpisů, zakládajících spolu s dalšími útoky proti devizovému hospodářství skutkovou podstatu trestného činu podle § 146 odst. 1 tr. zák., pokládal ve shodě s obžalobou i okolnost, že obžalovaný A nedovezl do ČSSR a nesměnil prostřednictvím SBČs 500 marek NDR. V tomto směru bylo z doznání obžalovaného A zjištěno, že při každém zájezdu do NDR dostával na dietách marky NDR, které všechny neutratil, takže mu vždy určitá částka zbyla. Šlo v podstatě o nakládání s úsporami z diet, které obžalovaný A řádným způsobem získal při své pracovní cestě v cizině. Podle § 14 vyhlášky č. 6/1963 Sb. tuzemci, kteří za svého pobytu v cizině získají za práci nebo za výkony cizí měnu nebo pohledávku vůči cizině, smejí použít těchto prostředků k úhradě výdajů spojených s jejich pobytem v cizině (zejména ubytování, stravování a cestovné v cizině) a k nákupu předmětů pro přiměřenou osobní potřebu, drobných dáreků a upomínkových předmětů. V projednávaném případě nebylo zjištěno, že by obžalovaný A použil uspořené valut, které obdržel jako diety při pracovní cestě, nad rámec výše citované vyhlášky.

Nemělo být proto shora uvedené jednání obžalovaného A považováno za součást činnosti, zakládající skutkovou podstatu trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., jak nesprávně rozhodl Městský soud.

Odvolací soud proto k odvolání obžalovaného A napadený rozsudek ohledně tohoto obžalovaného zrušil a uznal jej vinným výrokem vpředu uvedeným, který odpovídá zjištěným skutkovým okolnostem a jejich správnému právnímu posouzení. Vypuštění uvedeného jednání z výroku o vině mělo vliv i na výpočet výše devizové škody, kterou bylo nutno o částku, rovnající se kurzovní hodnotě 500 marek NDR snížit. Správně vypočtená výše devizové škody, za kterou obžalovaný odpovídá buď sám, nebo s dalšími obžalovanými činí částku 15 020,89 Kčs. Sestává z částky 10 800,- Kčs, zaplacené za 300 US dolarů, z částky 1000,- Kčs zaplacené za 10 anglických liber, z částky 3150,- Kčs, kterou obžalovaný vyvezl v čs. penězích, z částky 27,69 Kčs, rovnající se kursovní hodnotě 100 rakouských šilinků a z částky 43,20 Kčs, představující úřední kursovní hodnotu 6 US dolarů, které rovněž obžalovaný vyvezl. U dvou posléze uvedených valut nebylo možno zjistit, za jakou částku čs. peněz byly opatřeny, takže v pochybnostech bylo počítáno ve prospěch obžalovaného s hodnotou

kurzovní, jak je zjištěna z vyjádření ministerstva financí ve spisu založeného.

Obžalovaný B byl uznán vinným trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. spočívající v tom, že v době přesně nezjištěné koncem roku 1962 v Praze v rozporu s platnými devizovými předpisy koupil od cizího státního příslušníka M magnetofon zn. Grundig TK 46, za který mu zaplatil 10 000,- Kčs na hotovosti.

Po stránce objektivní byla skutková podstata trestného činu podle § 146 odst. 1 tr. zák. prokázána. Bylo zjištěno, že obžalovaný B koupil zmíněný magnetofon od zaměstnance cizího zastupitelského úřadu, který je z hlediska devizových předpisů devizovým cizozemcem. Přitom bylo dále rovněž zjištěno, že šlo o magnetofon, který byl uvedeným cizincem zakoupen v západním Berlíně a do ČSSR dovezen. Tímto jednáním obžalovaného došlo objektivně k porušení ustanovení § 6 odst. 6l písm. a) zák. č. 107/53 Sb. o devizovém hospodářství, jak na to správně Městský soud poukazuje v odůvodnění rozsudku a došlo také ke způsobení devizové škody, za kterou je třeba považovat celou částku v čs. penězích, kterou obžalovaný devizovému cizozemci za magnetofon zaplatil, čj. částku 10 000,- Kčs. Šlo tu totiž o poskytnutí úplaty v čs. korunách, za kterou devizový cizozemec neposkytl žádnou devizovou protihodnotu v cizích valutách.

Provedenými důkazy nebylo však dostatečně objasněno, zda v jednání obžalovaného B je splněna skutková podstata trestného činu i po stránce subjektivní. Trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. je trestným činem úmyslným, přičemž úmysl obžalovaného musí se vztahovat ke všem skutkovým okolnostem odůvodňujícím naplnění jednotlivých zákonných znaků uvedeného trestného činu. Stačí ovšem, aby šlo o úmysl nepřímý ve smyslu ustanovení § 4 odst. b) tr. zák. Jestliže v projednávaném případě by měl být prokázán vztah úmyslného zavinění obžalovaného k rozhodným skutkovým okolnostem, muselo by být v první řadě zjištěno, že obžalovaný B věděl, že magnetofon kupuje od cizího státního příslušníka, který je zaměstnancem cizího zastupitelského úřadu, případně, který je z jiných důvodů devizovým cizozemcem, anebo aby alespoň věděl, že tu takové okolnosti mohou být a pro případ, že tomu tak je, byl s tím srozuměn.

V této souvislosti je třeba poukázat na to, že podle § 5 odst. 1 zák. č. 107/53 Sb. ve znění zák. č. 64/58 Sb. o devizovém hospodářství může být cizí státní příslušník devizovým tuzemcem, jestliže má své bydliště v ČSSR nebo jestliže se zde alespoň po dobu jednoho roku zdržuje a jestliže není výslovně prováděcím předpisem prohlášen za devizového cizozemce. Podle § 13 odst. 2 vyhl. min. financí a min. zahraničního obchodu č. 6/1963 Sb. se vždy považují za devizové cizozemce cizí státní příslušníci - členové diplomatických misí cizích zastupitelských úřadů. Je proto třeba vždy objasnit i takové okolnosti, z kterých by bylo možno bezpečně dovodit vědomí pachatele o tom, že tu existují skutečnosti, pro které je třeba považovat cizího státního příslušníka za devizového cizozemce. V konkrétním případě mělo být proto bezpečně zjištěno, zda obžalovaný B věděl, a že osoba, od níž magnetofon kupoval, je cizím diplomatem, případně, že si byl vědom této možnosti a byl pro takový případ s tím srozuměn.

Dalším předpokladem pro prokázání subjektivní stránky trestného činu v daném případě bylo pečlivé zjištění, zda obžalovaný B věděl, že magnetofon byl dovezen z ciziny osobou, od níž jej koupil.

Důkazy, které provedl Městský soud při hlavním líčení, nebyly dostatečně objasněny právě uvedené okolnosti, rozhodné pro posouzení subjektivní stránky trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. Především nebylo bezpečně zjištěno, že by obžalovaný B věděl, že magnetofon koupil od osoby, která je cizím diplomatem. Obžalovaný v tomto směru ve své výpovědi v přípravném řízení uvedl, že částku 10 000,- Kčs vyplatil občanovi cizí národnosti, a že K dělala tlumočnici, poněvadž cizincova znalost češtiny byla mizivá.

Při hlavním líčení obžalovaný B uvedl, že nevěděl, že kupuje magnetofon od cizího státního

příslušníka, věděl jen, že jde o muže cizí národnosti. Dále uvedl, že i kdyby věděl, že jde o cizího státního příslušníka, magnetofon by koupil, poněvadž nevěděl, že se to nesmí. Spoluobžalovaná K nebyla na okolnosti důležité pro posouzení subjektivní stránky trestného činu v souvislosti s prodejem magnetofonu obviněnému B vůbec tázána, jak je patrné z protokolu o její výpovědi při hlavním líčení i v přípravném řízení. Svědek O ve své výpovědi uvedl, že K jim (svědkovi a obviněnému B) před uskutečněním prodeje magnetofonu ve svém bytě řekla, že magnetofon prodává jeden její známý, který bydlí ve stejném domě, že se jedná o cizince, který pracuje v ČSSR na nějakém zastupitelském úřadě cizího státu. Přesto, že šlo o výpověď, kterou měly být objasněny důležité a v daném případě přímo rozhodující okolnosti pro posouzení subjektivní stránky trestného činu u obviněného B, Městský soud v rozporu s ustanovením § 211 tr. ř. se spokojil s přečtením výpovědi tohoto svědka u hlavního líčení. Pouhý souhlas prokurátora i obviněného se čtením protokolu o výpovědi svědka při hlavním líčení nestačí. Podle ustanovení § 211 tr. ř. je základní podmínkou, aby důkaz mohl být proveden přečtením výpovědi svědka, že jde o menší význam dokazované skutečnosti, nebo že se zřetelem na povahu ostatního důkazního materiálu soud nepokládá výslech za nutný. Tato zákonná podmínka nebyla splněna, neboť šlo o značný význam dokazované skutečnosti, přičemž uvedená okolnost nebyla dostatečně objasněna ani ostatními důkazy.

Provedenými důkazy nebyl objasněn ani subjektivní vztah obviněného B k další důležité skutkové okolnosti, totiž ke skutečnosti, že magnetofon Grundig byl uvedeným cizím státním příslušníkem do ČSSR dovezen z ciziny. Okolnosti, že devizový tuzemec bez povolení ministerstva financí platí jakýmkoli způsobem v tuzemsku devizovému cizozemci, znamená sice v každém případě porušení zákona o devizovém hospodářství ve znění, vyplývajícím ze zákona č. 64/1958 Sb., a to § 6 písm. a), nemusí však vést ke způsobení devizové škody. Ke způsobení devizové škody by např. nemuselo dojít za předpokladu, že uvedený magnetofon, za který obžalovaný devizovému cizozemci zaplatil, byl koupen v Tuzexu. Za takového předpokladu by ke způsobení devizové škody došlo pouze tehdy, když by částka zaplacená devizovému cizozemci překročila tuzexovou cenu této věci. Bylo proto třeba v projednávaném případě za účelem objasnění subjektivní stránky trestného činu rovněž objasnit vztah vědomí obžalovaného B ke skutkové okolnosti, že magnetofon byl uvedeným cizincem do republiky dovezen. Provedenými důkazy nebylo zjištěno, že by obžalovaný o takové okolnosti věděl, případně mohl vědět, a pro ten případ byl s tím srozuměn. Obžalovaná K v této souvislosti při hlavním líčení pouze uvedla, že se s O šla do bytu cizího státního příslušníka, kde jim tento sdělil, že magnetofon nemá a že jej doveze ze západního Německa. Z této výpovědi je možné dovodit pouze, že o uvedené okolnosti (dovozu magnetofonu z ciziny) věděl O. Nelze však z ní zjistit, že to bylo známo také obžalovanému B. Toto nelze bezpečně zjistit ani z výpovědi tohoto obžalovaného. Při hlavním líčení soud při výslechu obžalovaného B vůbec nezjišťoval, zda si tento obžalovaný byl uvedené okolnosti vědom. Ve své výpovědi v přípravném řízení obžalovaný B uvedl, že se jednalo o magnetofon zn. Grundig TK 46-stereo, který se v té době prodával v Tuzexu za 2 232 tuzexových korun. Dále uvedl, že jej kupoval s vědomím, že byl do Československa dovezen řádným způsobem. Takovéto neurčité vyjádření obžalovaného o původu koupené věci nelze považovat za bezpečný důkaz o tom, zda v době koupě věděl, že magnetofon je z ciziny.

Z odůvodnění rozsudku je patrné, že Městský soud se vůbec nezabýval výše uvedenými okolnostmi, ačkoliv jde o okolnosti rozhodné pro posouzení subjektivní stránky trestného činu ohrožení devizového hospodářství, podle § 146 odst. 1 tr. zák. Objasnění subjektivního vztahu pachatele k takovým skutkovým okolnostem je nezbytné pro správný závěr ve výroku o vině.

Jelikož Městský soud neobjasnil výše uvedené okolnosti, důležité pro posouzení subjektivní stránky obžalovaného trestného činu u obžalovaného B, rozhodl tak na podkladě neúplných skutkových zjištění. Bylo proto nutno napadený rozsudek, pokud jím byl obžalovaný B uznán vinným trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. v celém rozsahu zrušit a věc

vrátit Městskému soudu s tím, aby ji znovu ve smyslu závěrů výše uvedených projednal a rozhodl. Bude třeba, aby řízení doplnil podrobným výslechem K, obžalovaného B a svědeckým výslechem O, zaměřeným na výše uvedené otázky, případně aby provedl ještě další důkazy, jejichž provedení se ukáže k náležitému objasnění věci nutným.